Geneesmiddelengebruik in België

Meer dan twee derde van de Belgen heeft in 2021 minstens één terugbetaald geneesmiddel gebruikt. Het voorbije decennium lag dit aandeel stabiel rond 71%. In coronajaar 2020 was er een duidelijke daling, maar in 2021 steeg dit terug tot 69%.

Hieronder verzamelen we een aantal kerncijfers omtrent het geneesmiddelengebruik uit de IMA Atlas. In de Atlas zelf vindt u meer gedetailleerde informatie terug, die verder kan uitgesplitst worden volgens het type van geneesmiddelen (tot ATC-niveau 3) en geslacht, leeftijdscategorie en woonplaats (gewest) van de gebruikers.

Methodologie en definities

De cijfers omtrent het geneesmiddelengebruik zijn gebaseerd op het aantal personen met een aflevering van terugbetaalde geneesmiddelen in publieke apotheken en ziekenhuisapotheken.
Het gaat om farmaceutische specialiteiten. Dat zijn geneesmiddelen die geproduceerd worden door farmaceutische bedrijven. Deze worden terugbetaald door de ziekteverzekering indien aan deze voorwaarden wordt voldaan.

- Het geneesmiddel staat op de lijst van farmaceutische specialiteiten waarvoor een terugbetaling door de ziekteverzekering is voorzien.
- Er werd een voorschrift opgesteld door een arts, tandarts of vroedvrouw.
- Het geneesmiddel wordt afgeleverd door een apotheker.

De ATC-classificatie (Anathomical Therapeutical Chemical) is een internationale indeling van geneesmiddelen, die uitgaat van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Hierbij worden de actieve bestanddelen van geneesmiddelen ingedeeld in groepen op basis van het orgaan of systeem waar ze op werken, en hun therapeutische, farmacologische en chemische eigenschappen. Deze indeling bevat vijf niveaus. In de IMA Atlas kan het percentage gebruikers geraadpleegd worden, ingedeeld volgens het eerste (anatomische hoofdgroep), tweede (therapeutische subgroep) en derde (farmacologische subgroep) niveau.

Voor de cijfers in de IMA Atlas is er per gebruiker een ondergrens van minimaal 10 standaard dagdosissen (DDD) per jaar. Een DDD is de internationale meeteenheid die eveneens uitgaat van de WHO, en is de veronderstelde gemiddelde dagelijkse dosis die gebruikt wordt door een volwassen persoon van 70 kg voor de voornaamste indicatie.

Algemene cijfers

In 2021 heeft meer dan twee derde van de Belgen een terugbetaald geneesmiddel afgehaald. Het voorbije decennium was dit aandeel behoorlijk stabiel, maar in 2020 is het, voornamelijk als gevolg van de coronacrisis merkbaar gezakt.

Verschillen tussen de leeftijden

De leeftijd is een belangrijke factor bij het geneesmiddelengebruik. Bij jongeren (0-17 jaar) ligt het geneesmiddelengebruik het laagst. Ongeveer 4 op 10jongeren had in 2021 een aflevering van een terugbetaald geneesmiddel. Voor personen 18 tot 64 jaar was dit 7 op 10 en voor 65-plussers was dit zelfs meer dan 9 op 10. De daling van het geneesmiddelengebruik in coronajaar 2020 was het meest opvallend bij jongeren. Bij 65-plussers bleef het gebruik zeer stabiel.

Verschillen tussen de geslachten

Het gebruik van terugbetaalde geneesmiddelen is hoger bij vrouwen dan bij mannen, weliswaar vooral in de leeftijdscategorie van 18 tot 64 jaar. Dit is een internationaal fenomeen en is ook te zien in de cijfers van Eurostat. Dit kan deels toegeschreven worden aan het gebruik van orale contraceptiva en hormonen bij menopauze (ATC-klasse G), al duikt het verschil ook op (in meer of mindere mate) bij de andere geneesmiddelencategorieën.

Top 10 van geneesmiddelen

In dit segment willen we een overzicht geven van de aantal gebruikers per geneesmiddelenfamilie. We maken hier gebruik van ATC-niveau 2. Dit niveau geeft doorgaans een aanduiding van de therapeutische hoofdgroep van het geneesmiddel.

Deze top 10 is vrij stabiel in vergelijking met tien jaar terug. Er zijn enkele stijgers en dalers, maar de categorieën die erin voorkomen, zijn nagenoeg dezelfde. Het enige verschil is de groep analgetica (N02) die in 2021 de tiende plaats overnam van de antihistaminica (R06).

Als we kijken naar de evoluties van de individuele geneesmiddelenfamilies, zien we de voorbije 10 jaar een daling van het aantal gebruikers van de twee grootste families – de ontstekingsremmers (M01) en antibiotica (J01). Een duidelijke stijging is te zien bij geneesmiddelen voor zuurgerelateerde aandoeningen (A02), antitrombotica (B01), geneesmiddelen die werken op het renine-angiotensinesysteem (C09) en analgetica (N02).

Het verminderde geneesmiddelengebruik in het coronajaar 2020 is ook niet bij alle geneesmiddelenfamilies even uitgesproken. Ze is vooral opvallend bij de ontstekingsremmers (M01), antibiotica (J01) en geneesmiddelen voor obstructieve luchtwegaandoeningen (R03).